

Невідомі сторінки життя української діаспори

■ Цінні документальні зібрання наших земляків, які проживали в багатьох країнах світу, становлять основну частину фондів ЦДАЗУ

У травні Центральний державний архів зарубіжної україніки відсвяткував свій 10-річний ювілей. У сховищах установи зберігаються унікальні документальні зібрання наших земляків, які проживали в багатьох країнах світу. Громадсько-політичне, науково-освітнє та релігійне життя української діаспори упродовж ХХ ст. висвітлюють документи понад 200 організацій.

Наталія ПЛОХОТНЮК
спеціально для «Хрещатика»

«У СУЧАСНИХ умовах сьогодення, коли ми активно інтегруємося у світове співтовариство, внесок закордонного українства у поширення знань про нашу державу та піднесення національного питання на міжнародний рівень важко переоцінити, — розповіла «Хрещатику» директор ЦДАЗУ Ірина Мага. — Одним із завдань нашої установи є збереження архівів світового українства, документальних свідчень боротьби співвітчизників за національну самобутність і державність, повернення на Батьківщину замочуваних імен духовних світочів українського народу».

За словами науковця, з перших днів свого існування архів активно поповнюється цікавими документами з історії суспільно-політичного, культурного та духовного (релігійного) життя зарубіжного українства, рідкісними рукописними книгами та стародруками, що датуються серединою ХVІ — початком ХХ ст., раритетними книжковими і періодичними україномовними виданнями, що виходили друком у багатьох країнах світу, а також музейними експонатами.

«Західна українська діаспора зробила вагомий внесок у збереження національних традицій, важливими аспектами якого є заснування суспільно-політичних організацій, зокрема, Світового Конгресу Українців, молодіжних організацій «Пласт», «Сокіл», відтво-

За десять років існування ЦДАЗУ його працівниками налагоджено контакти з представниками української діаспори багатьох країн світу

рення богословсько-історичної спадщини, базуючись на ідеологічних засадах автокефалії української церкви, створення освітніх, наукових та культурних закладів тощо», — наголошує пані Ірина.

Громадсько-політичне, науково-освітнє та релігійне життя української діаспори упродовж ХХ ст. висвітлюють документи понад 200 організацій. Окремий фонд становлять документи Державного центру УНР в екзилі. Діяльність численних еміграційних наукових установ представлена документами Українського вільного університету, Української господарської академії в Подєбрадах, Українського наукового інституту у Берліні та багатьох інших.

За словами Ірини Маги, вагоме місце серед скарбів зарубіжної архівної україніки посідають цінні картографічні та філокартичні документи ХІХ—ХХ ст., метричні книги греко-католицьких парафій Пряшівщини за 1779—1885 рр. Увагу відвідувачів привертає цікава бібліотечна колекція особистих зібрань видатних діячів еміграції.

«ЦДАЗУ, який було створено як координаційний центр з питань роботи з документами, що стосуються історії нашої держави та нашого народу, але з тих чи інших причин опинились за кордоном і відповідно до міжнарод-

них угод підлягають поверненню в Україну, активно працює із зарубіжними громадами, архівами-музеями, архівами-бібліотеками», — розповідає директор установи. — За 10 років працівниками архіву налагоджено контакти з представниками української діаспори багатьох країн світу. Надійним партнером упродовж всієї діяльності ЦДАЗУ є Фондація імені Олега Ольжича. Серед останніх матеріалів, переданих Фондацією — документи громадської діячки Михайла Герця (США), який усе своє життя присвятив поширенню інформації про Голодомор 1932—1933 років та визнання його геноцидом проти українського народу».

Центральний державний архів зарубіжної україніки відкритий для співпраці з дослідниками і громадськістю та знаходиться у постійному пошуку нових форм використання документів. Інформація про роботу установи постійно актуалізується на офіційному вебсайті та сторінці у соціальній мережі Facebook. Важливим напрямом діяльності архіву є постійне інформування громадськості про склад і зміст документів зарубіжної україніки, проведення екскурсій, читання лекцій, організація наукових диспутів та практикумів, публікація цікавих і цінних документів на сторінках наукових видань та в ЗМІ ■